

Preu
de subscripció:
2'50 ptes. l'any
Un número:
10 cts.

EMPORIÓ

PERIÒDIC QUINZENAL

Redacció i
Administració:
Ateneu
Montgrí

Any III

TORROELLA DE MONTGRÍ 22 d'Abril de 1917

Núm. 56

EDIFICIS ESCOLARS

Es nota a Catalunya un cert moviment per la construcció d'edificis escolars. Alguns municipis catalans acaben de proveir aquesta necessitat ineludible, i d'altres es preparen per fer el mateix volent vèncer les dificultats econòmiques que s'hi oposen i que a vegades es fan gairebé insuperables. Cada nova d'un municipi que es belluga en aquest sentit d'altíssima eficàcia, té per nosaltres una significació fonda, transcendental, que ens porta promeses de prosperitat, i ens amoixa exquisidament la nostra espiritualitat assedegada. Cap necessitat hi ha tan viva, cap problema tan urgent com la de l'edifici per l'ensenyament primari; i es pot dir que l'ensenyament i la via franca i noble cap al bell esdevenidor d'un país comença amb la construcció d'edificis escolars. El servei públic de l'Instrucció Primària s'inaugurà a Anglaterra, el 1883, votant el Parlament una grossa subvenció per construir escoles, perquè les regles que es dicten, estatuïnt una configuració digna a l'edifici, ordinàriament no poden ésser ateses per les mígrades forces municipals i si l'edifici clar, ample, nèt i bell, no existeix, professor i alumnes cauen en la insuficiència, en la deixadesa. L'escola que no dona goig guaitar, que és bruta i arreconada, es fa acreedora de l'enemistat lleal, i enfront d'ella és incapaç la intel·ligència i la bona voluntat del mestre.

A Catalunya es nota un impuls dels pobles a posseir el seu edifici escolar, i mercès en sien donades a la decissió exemplar del Rector de l'Universitat, en curt espai de temps n'hem vist inaugurar alguns i projectar-ne d'altres comptant solament amb l'esforç municipal, i seria dolorós que la ciutat de Barcelona no fes el mateix, fent-se digne dels seus anhels democràtics, i diem mal, democràtics, perquè a Barcelona, on existeixen 190 escoles regularment en locals amagats i afrosos, pels quals es paguen aprop de 40.000 pessetes anyals de lloguers, l'operació ja no és solament un problema transcendental i perentori de cultura, sinó una operació de bona economia.

Però ens interessa parlar aquí de l'edifici escolar en els pobles ja que molts d'aquests mostren un anhel tan gloriós que voldríem veure convertit en obsessió, en deria. Si la majoria del municipis catalans, si una part grossa d'ells tinguessin la seva escola en local exprés, esbelt, senzill i lluminós, el

nostre vigor creixeria immensament i les terres catalanes obtindrien una quieta i positiva formació, exhalarien —només pel fet vistós de l'edifici— una vibració que ara és inútil cercar. L'escola, la carretera i el telèfon a cada Municipi, heu's aquí el símbol inefable de la nostra creixença que s'engrana amb l'alta cultura: que s'armonitza amb les inquietuts que suren de la ciutat; que s'acorda amb els munts de llibres de les biblioteques que constitueixen la flor espiritual i les armes invencibles de Catalunya. Mentre en els pobles no els hi donem l'escola, no cal parla'ls-hi; avui, precisament, que cada ciutadà obra en el govern i en l'establiment de les lleis que són el servei públic. I com estan els Municipis per obtenir aquest gran benifet? Heu's aquí el més trist de respondre. Només amb un grandíssim esforç poden arribar a aconseguir-lo. Els Cursos de la Mancomunitat són una via llarguíssima i només es deurán fer, com és natural, per a Municipis petits, perquè als altres Municipis és necessari exigir-los un esforç, quasi el total de l'obra.

L'Estat espanyol per virtut de R. D. de 1904, el primer en aquest ordre de coses, concedeix subvencions que oscil·len del 25 al 80 per cent, segons el que destini a instrucció el Municipi. Deia molt bé el preàmbul al decret que el «precepte de l'ensenyament obligatori no s'harmonitza bé amb el fet d'haver-lo de rebre en locals desconcertats els uns, petits els altres, quasi tots sense condicions higièniques i mancats en sa majoria de ço que un bon règim escolar fa indispensable» però aquest decret que prescrivía moltes regles obligatòries saludables en l'edifici escolar i establia unes subvencions, com ocorreix sempre amb la legislació espanyola, quasi és lletra morta.

Les subvencions costa tant obtenir-les que tothom desconfia i molts ni la demanen; regularment es concedeixen als amics del ministre, no als que s'ho mereixen; per altra part, exigint una cubicació de 5 metres, en 1911 existien 11.000 escoles a Espanya amb cubicació menor de 2 metres; ja no cal parlar de les males condicions d'il·luminació de quasi totes. No cal pensar-hi amb l'Estat, que aixuga en gran part els ingressos municipals, per més que es de recomanar s'intenti obtenir la subvenció que amb justícia s'hauria de donar a qui fa un tan lleable esforç. Els Municipis tenen de contractar un emprèstit necessariament, i aquí ve la Caixa de Crèdit Comunal de la Mancomunitat a re-

meiar una grossa dificultat que afavorirà notablement la construcció d'escoles. Perquè el que cal és que el Municipi, després d'haver coordinat parers i dificultats interiors trobi el camí expedit per portar avant el seu plan. El més costós és el moment inicial, el de que els ciutadans del poble posseeixin la fretura, s'acordin i s'avinguin per a *voler una escola polida, senzilla, bonica*: un cop el Municipi —migraï de recursos, mancat de serveis elementals— vol això, el camí li hauria d'ésser planer, perquè no es malogrí el propòsit. I ara resulta que primer es té de pensar en qui farà l'emprèstit, la qual cosa és un entorpiment gros per a poguer adoptar l'acord municipal que es pendrà sempre mercès a la decisió d'uns capdevaners patriotes.

La Caixa de Crèdit Comunal pod fer molt en aquest sentit, sobretot per l'amortització lenta que prescribeix; empró cal dir que la quantitat donada en préstec, com prescriu l'article IV del Reglament provisional, resulta petita. La majoria d'Ajuntaments, els de 2,500 a 3,000 habitats, només podran demanar de 25 a 30 mil pessetes, quantitat insuficient per l'obra.

Mentrestant, és bo observar com alguns Municipis, sense l'empar de ningú es mouen per a construir locals d'escoles, la més gran millora que poden fer. I és de preveure que la mateixa Caixa o altra entitat bancaria, encara que no sigui de caràcter públic, sortirà a l'últim a realitzar préstems, afavorint l'ensenyament, i l'aspiració dels Municipis, que ara topa amb obstacles que només un esforç extraordinari secundat, com ho és, per la primera autoritat universitària, pot arribar a solventar, perquè aquesta li dona garanties fermes i sobretot l'estimula fortament, com és necessari.

Si davant el fet real i el problema viu de l'edifici escolar hem apuntat lleugeríssimament la manca de protecció amb que es troben els Municipis en aquest servei, ha sigut per a fer evident encara més la necessitat de posar tots els mitjans possibles al seu alçanc, no estrenyant massa l'existència de locals infectes quan el Municipi necessita una empenya extraordinària per a convertir-los en dignes locals per l'escola pública. Ja poden tenir ben segur els Ajuntaments que la gloria més alta que poden aconseguir és el posseir l'edifici escolar, que constitueix la més fonda i visible efectivitat pel seu poble que volen veure feliç, ple de benaurances, encara que sigui inconscientment.

F. CULI I VERDAGUER.

A l'hora en que aquest nombre entra en màquina, els serenos segueixen encara amb la deliciosa cantarella bilingüe. Sembla doncs que el nostre Alcalde, per esquifits apas-

sionaments o bé per deixadesa deplorable, s'empenya en anar contra la voluntat de la majoria dels regidors, representants, per consegüent, de la majoria del veïnat de Torroella.

Nosaltres però, davant d'aquesta insólita tossuderia en desatendre els precs de l'opinió torroellenca, hem de confessar amb sinceritat, que estem desconcertats. L'extranya actitud del nostre batlle, no podem capir-la bé, ja que si per una banda la ferotge oposició a que 'ls serenos cantin naturalment en la seva llengua, en la llengua del poble que 'ls paga, ens dona motiu per a creure'l devot essenciat de la rutina, ens causa la consegüent estranyesa que permeti que la llengua oficial sigui tant graciosament escarnida.

Nosaltres créiem amb bona fé, que per evitar precisament aquest deplorable i per altre part lògic, malmenament de la llengua germana, i a la vegada per honrar la nostra, l'Alcalde «deixaria cantar els serenos en català. Solució aquesta, de bon sentit, pel respecte que 's mereix la llengua castellana; respecte que créiem que havia de mereixer-li tant més, an el nostre Alcalde...

O es que el nostre batlle es un formidable ironista desconegut fins ara?

O bé es que 's proposa fer una Atracció de forasters amb la base barrilaire de la cantarella bilingüe dels serenos?

Els serenos podran seguir o no, ben a malgrat seu i de totes les persones series, fent aquesta paliassada pública per l'omnímoda voluntat d'un sol home, però no será al menys amb el conformisme i beneplàcit de tots els que desitgem per la nostra Torroella, com deia acertadament un amic, un qualificatiu bon xic més decorós que 'l de rural.

■ ■ ■ ■ ■

• ECOS •

LA pel·lícula *El secreto del mar*, ja no es un secret per a nosaltres. El públic de Torroella l'ha vista en nostre Cine, i del argument n'ha quedat satisfet. Alguns han sofert un desengany. En les escenes de les sardanes a plaça, molts es creïen veurer-s'hi. El quadro passà com una visió ràpida. No hi hagué temps de conèixer a ningú.

I naturalment, foren alguns que sortiren amb recansa, de no haber-se pogut contemplar a pleret en la blancor del llensol. ¡Malaguanyada pose. Vanitas, vanitatum.

OLIVETS enters, que abans havien donat llargs mallals d'oli, son convertits en carbó.

Lo que, un dia, fou riquesa de nostra vila, lo que era orgull de nostres avis, es converteix en brases. Tindrém carbó per a fer bullir les mongetes però ens mancarà oli per a amanir-les.

Hem anat a veure una d'eixes carboneres. El fum pren formes tan extravagants, que'l que sortia d'una gran pila d'aquelles, ens ha semblat que prenia la forma d'una immensa gerra de posar oli, i anava amunt, amunt, cap a les regions del infinit per a perdre's per sempre més.

A Madrid l'insigne escriptora Còmtesa de Pardo Bazán ha fet unes declaracions. «Soc defensora, ha dit, de l'idioma català, llegeixo i admiro els seus poetes, entre 'ls que en sobressurten d'extraordinari mèrit; no me estranya que 'ls catalans parlin el seu idioma com sempre l'han parlat i crec que'l poder central deuria autoritzar l'ús d'aquella llengua en actes oficials.

Un aplaudiment a l'eminent escriptora de llengua castellana que si algún dia vingués a Torroella, ella que admira els poetes de Catalunya, se quedaria parada al saber que nostra primera autoritat **S'EMPENYA EN NO DEIXAR CANTAR ELS SERENOS EN CATALÀ.**

BOIRA

LA cobla de Verges estigué contractada durant les festes de Pasqua al veí poble de l'Estartit. Uns quants joves tingueren la bona pensada de portar-la una tarda a les illes Medes i allí en la solitud d'aquelles roques voltades de l'aigua blava i amb la suau remor que té la dolça onada del nostre gran Mediterrani,

deixà sentir la cobla els aires populars de la dansa catalana. Al bó d'una sardana s'encertà a passar un gros barco tant aprop de l'illa que's veia perfectament com la tripulació sortí a coberta sorpresa i admirada. ¡Deu sab si a no tardar la mar engolf els seus cossos!

Nosaltres no podem menys que felicitar coralment aquests joves per el seu acte de catalanitat.

PALET.

■ ■ ■ ■ ■

PELÍCULES CURTES

No sé per quin motiu quan una persona, deixant-se portar per ignocentes extravagancies, o arrastrada per sos sentiments, se posa en aquest estat de desequilibri estètic que coneixem amb el nom de ridícula, s'ha donat en dir que fa l'os. Jo trobaria més propi i encertat que en tals cassos se digués que fa el mico, doncs ningú desconeix els originals gestes, les mueques, les absurdes postures i la pintoresca indumentaria en que aquests animallets se solen presentar a la vista del public per diversió de mainaderes, i soldats, i alegria de baillets.

Consti, doncs, que de lo del os en protesto amb totes les forces de que 's capàs un espanyol, qual-sevól, en época de reglamentació de curses de braus i encariment de queviures. I donaré les meves raons. L'os es un animal serio, reflexiu, prudent, sobri d'expressió, enemic d'extravagancies, de caminar reposat, de mirada franca, incapàs de renegar, sociable en extrem i de tant modestes pretensions que no ha aspirat mai a exercir càrrec polític de cap mena per alts i ben pagats que fossin. Cert es que jo no n'he conegut cap en l'intimitat, per quin motiu no m'ha sigut possible tenir cap interviu d'aqueixes que ara estant tant de moda, per a saber, en tots els detalls, quins son sos usos i costums, que opinen de la guerra, quins son sos menjars predilectes, etc, etc.

Jo no he conegut mes ossos que 'ls que he vist en les col·leccions zoològiques, conmovent amb el trist espectacle de la seva resignació, entre les ombres de ses fúnebres vivendes i atormentats per les grosses barres de ferro oposades a sa llibertat, a part d'aquells altres que, flacs, pensatius i bruts passeijen ses desventures lligats amb grans cadenes i que lo mateix que els pallassos i pierrots han de expulsar ses penes per a fer riurer a la gent.

Si lo que vol reatreure-se-li son ses aptituds coreogràfiques, tinguis en compte que no son naturals sinó filles de l'educació que 'ls hi donen, els homes amb el desinteressat propòsit de que s'encarreguin de guanyar-li's la vida als seus descendents mes o menys lligatims.

Jó sé que sol descuidar força el seu pel·l i que no es amic de fer-se llargues i detingudes *toilettes*, defectes que podrien retreure a molts homes, però en canvi cuida molt bé la seva dentadura, i en quant als seus sentiments es bon marit, model de pares de famílies, i sol protegir als seus descendents amb un interès tal que bé podria servir de exemple a certs subjectes, amb quina amistat no'm honro i que están domiciliats a perpetuïtat en algunes de nostres aristocràtiques penitenciaris.

No se m'amaga, tampoc, que quant té fam sol descuidar-se del respecte que's deu als seus semblants, però ¿qué no fa l'home, en situacions semblants per a assegurar-se un plat més o menys abundant? Amb la diferència en favor del meu amic, l'os, de que aquest sols pert el seny per a fer callar el seu pahidor i rés l'importa, en canvi els automòbils, els abonos al teatre, les joies i altres petiteses per quina possessió solen fer home i dona, mil i una barbaritat.

No mereixeria l'os la defensa que d'ell estem fent si junt amb ses qualitats morals, que li hem reconegut, no'n tingués d'altres que revelen la seva portentosa intel·ligència, cosa que anem a demostrar contant un fet historic.

Fa alguns mesos, un subninent francès va portar al regiment, de quin formaba part, un os en qualitat de mascota. Ja es sabut que 'ls inglesos han introduït la moda de tenir en les línies de foc diferents animals quina companyia suposan, ha de portar-los bona sort.

L'os de referencia, quin nom desconec, va ésser rebut amb el més gran entusiasme per tots els soldats i ben aviat va establir-se una corrent de simpatia entre ells i l'animal que 's veia a totes hores colmat d'atencions a les que s'afanyaba a correspondre amb la major bona voluntat. I un dia algú va fer observar el perill de l'os, donat el cas, sempre possible, de que 'ls alemanys, per a distreure el seu aburriment, els hi enviessin un núvol de gassos asfixiants. Convingueren tots en que lo millor era fer-li una careta i en poques hores ni feren una adequada als graciosos desnivells i ondulants ratlles del seu físic. Però no contaven que l'animal, cada vegada que per a acostumar-li, sentia el seu morro tapat amb aquell aparell s'enrabiava de tal manera que resultaba un perill per a tots els que 'l rodejaven, per quin motiu hagueren de renunciar a la previsorà mida, tement sempre que la terquetat d'ell hauria de motivar sa baixa en el món dels vius.

I lo que's temia va succeir. Una matinada vegeren els soldats arribar cap a n'ells el mortal núvol; la mort del os era segura; mes quin seria l'astorament de tots al veure que l'animal en el moment de sentir-se envoltat per els gassos obrí un clot a terra i amagava en ell el seu morro sense treure 'l més que de tant en tant per a veure si el núvol havia passat.

Desaparegut el perill, els soldats, admirats de l'intel·ligència de la seva mascota, varen estrenyer entre els braços al os en quin honor va haver-hi aquell dia un apet amb tota l'esplendides que la vida de les trinxeres permet.

I ara jo suplico, al estimat llegidor, que 's detingui breus moments a considerar quantes víctimes s'haurien evitat, si el tràgic dia en que els alemanys donaren a conèixer al món el seu *humanitari* invent, els pobres soldats haguessin sabut fer l'os.

M.

Per la traducció,

E. VIÑAS.

■ ■ ■ ■ ■

De Col·laboració

UN CAP-VESPRE DE PRIMAVERA AL MAS

Darrera unes muntanyes llunyanes, el sol s'ha endinçat poc a poc a les entranyes del món. L'espai es va enfosquint lleugerament i els conreadors veïns pleguen del camp i s'en van cap el poble contents dels treball que han fet. Els ànecs que nadauen pels recs propers del Mas s'apropen an aquest, tot gambellant-se per a anar-se'n a joc. La Natura va perdent la fesomia dins el llustre de la nit mentre que'l Mas confós amb les ombres d'aquesta, sembla agrandar-se com si fos un guardià agegantat.

¡Quin conjunt d'armonies i visions tant evocadores les que ofereix un cap-vespre apacible de primavera!

El cel es llis i plé d'estrelles. La Natura apareix adormida sota'l mantell de la nit. En canvi els grills i granotes, ¡quins cants i quina estridència mes aixordadora!

No se sent una alé de vent. L'atmosfera es aromatzada i quieta.

De sobte dins la soletat de la nit i un poc lluny trencà el silenci el cant humanitzat d'un musol com si vetllés el son dels aucells companys.

L'esperit fruïeix intensament les delícies d'aquell moment armònic i somniador a l'ensamps que a la imaginació hi arriben les bel·leses del mateix.

L'ànima condolguada pel sotrac d'un amor perdut o d'una esperança fallida encongeix dins el seu fons tot sentiment davant les impresions seductores de una nit tant hermosa. A dintre 'l Mas se va coent el sopar mentre el pagés i els seus fills i criats racionen al bestiar. De sobte un crit de la mestressa els crida a sopar i tothom s'atança a l'entorn de la taula.

Després; després irán a descansar de les fatigues de la jornada mentre la nit suau i hermosa fa son curs fins esperar que'ls primers raigs de sol tornin a besar la terra.

F. PAGES

NOSTRES EXCURSIONS D' ENGUANY

A Torroella de Montgrí, del 22 al 25 de Juny

(Continuació)

I verament és una joia, és un temple d' art; nosaltres els visitarem detingudament; el mateix Comte va autoritzar-nos-ho, parlant-nos amabilíssim una bella estona. De son palau ne restarem meravellats; gratíssima recordansa ne tindrem. I del senyor Comte ne restem sincerament agraits; mil mercès; que expressin aquestes ratilles lo que no sabrem oralment expressar: la nostra humil i vera admiració per son amor a la vida tranquil·la d'aquell hermos troçet d' Empordà, que també estimem, i per son gust exquisit per a tota cosa tradicional i bella.

En l'ordre cultural, i fins intel·lectual, Torroella no es gota endarrerida; tant-de-bó a tot Catalunya se laborés tant i tant bé per a la cultura del poble i sobretot de una manera tant nacionalitzadora! Entre les varies personalitats amb quin talent ha comptat i compta Torroella,—actualment, entre altres, el savi escriptor En Massó i Torrents i el seu fill el poeta Massó Ventós d'origen torroellenc. (1)

Per últim, no cal que oblidem aquell agrupament d'artistes que tant de nom a Torroella han donat; els qui han vingut constituint la renomada cobla «Els Montgrins» que dirigida fou pel celebrat compositor En Pere Rigau (q. e. p. d.) i que avui encara conserva justament la mateixa fama. Ens dol no haver-la pogut sentir; aquells dies era a La Bisbal.

Ara escrivim unes succintes notes històriques i geogràfiques d'aquesta bella encontrada; en part, nos serveix de guia la «Geografia de Catalunya» «Província de Girona» d'En J. Botet i Sisó.

En mig de l'Empordà i a la banda de la mar, se aixequen unes muntanyes, quina major es el Montgrí.—de 316 m. alt.,—que acaben tallades en la costa, ressortint encara a menys d'un kilòmetre mar endins, formant, aleshores, les tres illes Medes. A sota mateix del susdit Montgrí se troba situada la vila de Torroella, d'uns 4.000 habitants, amb sos agregats; confronta amb els termes de Belcaire i La Escala, al N.; al E. amb la mar, distant-ne uns 6 kilòmetres; al S. amb Pals i el riu Ter, que passa molt aprop i al O. amb Ullà. Entre l'actual desembocadura del Ter i sa antiga mare, dita Ter vell, se formava antigament una mena d'illa que serví als Reis d'Aragó de vedat natural, puix hi havia molta caça; avui prop de l'acabament del Ter, el terreny es plé de d'aiguamoixos.

(1) Hem suprimit un paràgraf que conté conceptes laudatoris referents a volguts companys nostres que ns pregunten fem aquesta supressió.

Per la part de mig-jorn o sia la del riu i la vila, les muntanyes dites tenen la vessant sobtada; per l'altra part el terrer se manté alt i es molt accidentat; del Montgrí cap al mar en una considerable extensió, s'anomena la «Muntanya gran»; en ella, al lloc dit «Plà de les rabioses», se descobrí l'any 1883, una galeria soterrània, ont trobaren una banya de cervo treballada, ganivets de sílex, ceràmica, ossos d'animals i també d'humans i tres crànis, dos d'ells agafats a l'estalagmita de la cova. Se conserva tot al Museu de Girona.

A la serra que referim no hi han boscos; domina per tot la roca pelada. A copia de segles ha sigut travessada pel bell mig, que es sa part més baixa, per les dunes que venen de la platja d'Empuries; la tramontana aixecant la sorra que un temps va colgar la ciutat greco-romana; va anar fent avençar, fins pel damunt de les muntanyes fermes, les dunes que en el segle passat amenaçaven barrar la conca inferior del Ter. Hermoses propietats han enterrat les sorres! Nosaltres les visitarem, i vegerem encuriósits com resta colgada de sorra la meitat del edifici i quasi totes les terres de la pagesia coneguda per l'Horta den Reixach. Avui l'avenç de les dunes està definitivament aturat; l'Estat s'ha encarregat, des d'una vintena d'anys, de fer-hi les plantacions necessàries per a que la tramontana no pogués aixecar la sorra, cosa que s'va portant a bon terme; la població forestal de les dunes ja es un fet; molt difícil fou fer-hi arrelar els milers de pins que ara la dominen.

La vila de Torroella de Montgrí estava voltada de muralles; actualment sols ne resta una petita part, essent notable el portal de Santa Caterina i la Torre de les Bruixes. Al extrem N. de la població hi ha l'església parroquial dedicada a Sant Genís, gòtica, d'una sola nau, alta i espaiosa; es de principis del segle XV; el frontis i el campanar, que no es acabat, son del segle XVIII. Tocant a l'església hi havia el vell castell senyorial, més tard convertit en palau dels reis d'Aragó; actualment en son lloc hi ha una gran plaça, essent potser un reste de dit palau la coneguda i antiga «casa Caries». Cap a sobre l'Estartit i al cim de Roca Maura, els senyors de Torroella en l'edat mitjana també hi tingueren un castell.

Cap a l'extrem S. de la vila hi ha, convertit en magatzems, escoles i altres serveis públics, lo que fou convent de Sant Agustí, construït al segle XVII; hi havia un claustre d'estil toscà, molt notable. Per tota la vila se veuen arquitectures d'altres segles; a l'hospital, de fundació particular, hi llegirem la data 1661; vegerem un pou, en un carrer, dels començaments del segle XVI; a tot arreu revelacions d'una grandesa passada... A sota Roca Maura hi ha la capella de Santa Maria dels Masos, que ja existia al segle IX i era possessió del monestir d'Amer. A la major de les Medes, a l'any 1413, se començà la construcció d'un monastir fortificat pels frares

hospitalaris als qui s'encomanà la guarda de les illes; després de fortes lluites amb la pirateria les Medes foren abandonades, esdevenint per als corsaris en magnífic centre d'operacions; per això tota aquella costa sofrí tant dels pirates que des de la fi de la dinastia catalana fins al segle XVIII hi feren tantíssimes incursions; per a defensar-se d'aquelles malvestats les importants masies d'aleshores aixecaren les admirables torres que a totes han donat nom i que son encara una de les coses més típiques de l'encontrada; està clar, que d'aqueixes torres de defensa a tota la costa catalana ne trobem, però mai n'hem vist tantes d'apropades com n'hi han enfront de les illes Medes.

Les primeres mencions que 's tenen de la família senyorial de Torroella, son de l'any 1123; sembla que ja en el segle anterior s'havia format un nucli de població al voltant del castell dels senyors. Al començar el segle XIII n'era 'l senyor Ponç Guillem, qui fou succeït per Bernat de Santa Eugenia; aquest i En Guillem de Montgrí, germà del dit Ponç, acompanyaren al rei Jaume a la conquesta de Mallorca; el rei hi deixà de governador al susdit Bernat i ne fou el primer bisbe el seu germà En Ramón de Torroella. Després d'haver passat en propietat de varies famílies, l'any 1272, Dalmau, fill del vescompte de Rocaberti, va cedir el senyoriu de Torroella a l'infant Pere, després rei. L'any 1285, el rei hi tingué presos als Infants de Mallorca. Jaume II, en 1294, manà edificar el castell de Montgrí, que mai va acabar-se; situat al cim de la muntanya més alta ja citada, se conserva encara quasi tal com el deixaren; es una clara mostra de lo que fou l'arquitectura militar catalana d'aquell temps; forma un gran quadrat cenyit per altes muralles coronades de marlets acabats amb punta; té una torra rodona a cada angle i és tot de pedra picada posada en filades horitzontals; sols té entrada per una porta a la cara de mitjorn, perpendicular a la qual i al cim del mur hi ha un matacà; en la mateixa paret hi ha una finestra partida per una elegant columna; fora de les espitlleres no té cap mes obertura, essent l'interior sense edificar. Els mateixos reis, sobretot Joan I de qui se conta morí caçant per aquelles muntanyes, mostraren gran predilecció per la vila, vivint llargues temporades en l'antic castell senyorial convertit en palau. Així, cresqué en habitaats i privilegis, essent de les poblacions més importants d'aquella época. Mes tard, tot lo que motivà la decadència catalana, fou lo que motivà també la pèrdua de l'esplendor i la preponderància de la nostre vila.

PERE DE TERA I FANALS.

(Acabará)

NOTICIES

Ajuntament

Sessions del mes de Març de 1917

DIA 4

Se celebra sessió extraordinària que té per objecte la classificació dels moços del reemplaç de aquest any i revises d'anys anteriors.

DIA 6

Presideix l'Arcalce Sr. Sala i hi assisteixen els Regidors senyors Creixell, Elías, Radressa, Viñas, Galí i Hereu.

S'aproba l'acta de la sessió anterior i ratifica l'extraordinària del dia 4.

Se nomena a D. Joan Lofra Rasclosa, encarregat de la neteja i arreglo dels carrers, places i passeigs d'aquesta vila, debent emprar al menys tres jornals per setmana i senyalant-l'hi per aquest treball nou pessetes setmanals.

Habent denunciat a l'Arcaldia que les cases del carrer de l'Esglesia n.º 17 i d'Orient n.º 3 amenaçen ruïna, se nomena als mestres de casa Sebastià Bosc i Francesc Martí per a que procedixin al exàmen de les mateixes i declarin sobre el seu estat donant-ne compte a l'Ajuntament.

S'aproven en definitiva les llistes de Regidors i majors contribuents que tenen vot per a l'elecció de Compromissaris que han de votar als Senadors electius de la província.

Al objecte de declarar en els expedients d'excipció dels moços del reemplaç de aquest any i revistes anteriors, se nomena a don Francesc Batlle Colóm i D. Pere Ullastres Font pares dels moços num. 39 i 25 del sorteig d'aquest any, senyalant-se per rebre declaració els dies 13, 14 i 15 del actual i hores d'oficina.

Se presenta el projecte i plànol d'alineació del carrer de Mar en la seva perllongació fins al carrer de Roser, habent sigut aprovat i acordat la exposició al públic i en el B. O. per termini de vint dies.

Se concedeix permís a D. Joan Comalat per a practicar obres de nova construcció en el solar que posseïx en el carrer del Estarlit i al extrem Est, amb arreglo al plànol presentat i a les demés condicions generals establertes.

S'acorda el replanteig de les acàcies i demés arbres dels passeigs d'aquesta vila.

S'acorda quedar enterat del compte del Dipositari del Ajuntament respecte als ingressos i pagos practicats durant el mes de Febrer últim, important les sumes de 90 i 1111'55 ptes. respectivament.

S'acorda pagar els gastos del dinar als Presidents, Adjunts, i emplats municipals, el dia de les eleccions de Diputats provincials que se celebraran el dia 11 del corrent.

DIA 13

Assisteixen els Regidors senyors Creixell, Elias, Matas, Bofill, Barnés i Hereu i presideix l'Alcalde Sr. Sala.

S'aprova l'acta de la sessió anterior.

Se concedeix permís a D. Joaquim Llenas Bohigas per fer obres de reforma en la casa que posseeix en el carrer de Montgrí, amb arreglo al plànol presentat i demés condicions generals establertes.

Se presenta el dictamen dels paletes senyors Bosch i Martí referent al exàmen de les cases del carrer de l'Esglesia i Orient manifestant en quant a la primera que ha de declarar-se ruïna, considerant indispensable el derribo immediat de la mateixa i respecte a la segona, que procedint-se a un arreglo pot evitar-se el derrumbament de la mateixa no considerant per ara necessari l'apuntament. La Corporació després d'enterar-se del contingut del dictamen, acorda donar compliment als articles 124 i 125 de les Ordenances municipals, comunicant-se a n'els propietaris de dites cases o als seus representants la declaració dels perits per a que dintre el termini de vintiquatre hores expressin si se conformen amb el seu parer i en cas contrari nomeni altre perit que'ls representi per a verificar un nou reconeixement junt amb els perits del Ajuntament, donant-ne compte per poguer resoldre.

DIA 18

Se celebra sessió extraordinària que té per objecte l'acta última o final de la classificació de moços del reemplaç actual i revises anteriors.

DIA 22

Presideix l'Alcalde senyor Sala i hi assisteixen els Regidors senyors Creixell, Matas, Radressa i Roense.

S'aprova l'acta de la sessió anterior i ratifica la extraordinària del dia 18.

Se concedeix permís per a practicar obres de reforma a D. Pere Casademont Pont en la casa que habita del carrer de Figueras subjectant-se al plànol presentat i demés condicions generals establertes.

S'acorda que l'instància i plànol presentats per D. Sebastià Riera, Ramón sollicitant permís per fer obres en la casa que posseeix en el carrer del Roser, passi a la Comissió de Foment per a l'seu examen.

S'acorda ademés que passi a la Comissió de Foment per el seu informe un escrit de l'Ingenier industrial de La Bisbal, D. Enric Serradell, manifestant que requerit per D. Salvador Matas, vá procedir a la medicció d'una parcela sobrant de via pública del carrer de Sant Josep d'aquesta vila, resultant d'una superfície de 84'15 metres quadrats.

DIA 27

Assisteixen els Regidors senyors Creixell, Matas, Radressa, Frou, Barnés i Hereu i presideix l'Alcalde Sr. Sala.

S'aprova l'acta de la sessió anterior.

S'acorda que passi a la Comissió de Foment per estudi, una instància i plànol presentats per don Francesc Vert i sollicitant permís per a practicar obres en la façana de la seva casa del carrer de Sant Agustí.

Se dona compte d'un ofici rebut del Sr. President de la Societat del Cavall Nacional de Tir lleuger, seleccionat per la prova, amb residència a Barcelona, en el qual acompanya varis exemplars de les condicions del Concurs que dita Societat en la Assemblea general del dia 20 de Gener últim va acordar celebrar a Torroella el dia 15 de Maig d'aquest any, al objecte de que se dongui la major publicitat possible, i en el cas de mereixer l'aprobació del Ajuntament, acordi una subvenció en metàlic per a ser distribuïda en premis als concurrents; la Corporació tinguent en compte l'importància que reportarà aquest Concurs per tenir lloc el dia de la Fira de Sant Isidre, acorda aprobar-lo i en quant a la subvenció en metàlic demandada, s'acordará oportunament.

Se dona compte del expedient d'excepció instruit a instància del moço Pere Garcia Carles número 6 del sorteig d'aquest any, acordant-se declarar-lo soldat per no haber presentat alguns documents indispensables segons la vigent Llei de Reclutament.

S'aprova l'extracte dels acords del Ajuntament del mes de l'ebreer últim.

VETLLADA EN PROJECTE.—La secció dramática de l'«Ateneu Montgrí» prepara una interessant vetllada, tenint en estudi dues obres de molt celebrats autors catalans.

Una d'elles s'estrená la poc temps amb éxit extraordinari.

De l'aigua potable.—Per efectuar-se reparacions en l'instalació estem uns quants dies sense aigua potable.

D'electricitat.—Se'ns diu que una nova companyia portará força eléctrica a Torroella.

Paller cremat.—Dies passats se calá foc en un paller propietat de nostre consoci en Martí Ferrer.

Gràcies a haver-s'hi intervingut ràpidament el foc no s'propagá als pallers veïns.

Una carta.—Hem rebut una carta de nostre compatriota l'inspirat compositor En Rogeli Rigau, resident a Tampa (América del Nort).

En ella demostra el seu amor a la terra nadiua i els seus entusiasmes per a l'obra cultural que l'Ateneu porta a cap.

Retornem la salutació i agraïm ses expressions encoratjadores.

Nou soreno.—Dies passats prengué possessió del càrrec de-sereno en Joan Lofra.

Encar que'l desempenyarà en caràcter d'interi, ha començat ja a cantar en bilingüe per a satisfacció de tothom.

Pel·lícula interessant.—El dilluns de Pasqua se projectà al «Saló Jou» la pel·lícula «El Secret del Mar», quin argument es original del conegut literat En Josep Massó Ventós.

S'esperava la projecció d'aquest film amb el major interès, i aixís no es d'extranyar que constituís un aconeteixement.

A les vigílies s'exposaren unes fotografies tretes de la pel·lícula en els aparadors dels comerços dels senyors Geli i Vda. de Puig, on no deixà de formar-se grups admirant la bellesa de les proves.

De l'Estartit vingué una gran gentada per a assistir a la primera sessió.

A n'aquesta i les que se celebraren després, hi acudí un públic tant nombrós com mai havíem vist en el cine.

Les escenes se seguien amb la major atenció i produïen gran entusiasme les magnífiques vistes de la nostra costa i de la nostra vila.

Quan se descobrí la presència d'un conegut una exclamació demostrava la complacència del públic.

El paraigüero sobretot amb les seves barbasses i la seva posa de contrabandista desanimat obtingué un èxit incomparable entre la gent menuda.

L'argument molt ben desenvolupat logrà emocionar-nos, cosa algom difícil en el cine; i la presentació immillorable ens prova que també saben fer-se bé les coses a casa nostra.

En resúm passarem una deliciosa vetllada mercés a n'aquesta hermosa pel·lícula que ens obliga a felicitar coralment a nostre distingit amic senyor Massó i Ventós.

SE VEN UNA TARTANA amb cristalls, en molt bon estat.

Donará raó en MARTI VERT.

Trasllat.—En les darreres oposicions per proveir les Parroquies vacants, ha obtingut la de Jafre el nostre apreciable amic i sotscriptor Mossén Joan Jordi que fins ara havia desempenyat la de Torrent.

Nostra enhorabona.

Naixement.—El nostre amic Melitón Massaguer passa per la immensa joia de veure's pare de una xamosa nena.

Per a ell, esposa i família vagi la nostra enhorabona.

Probes d'un aparell.—El dia 6 del corrent s'efectuaren probes d'un aparell per a apagar focs, de l'acreditada marca Harder.

El representant de la fàbrica En Ernest Culí feu guarnir a la plaça major un petit castell de caixes regades amb petroli.

L'aparell dona magnífic resultat car tarda poc en extingir totalment el foc.

Balls.—Els dies de Pasqua se reprengué la tasca en els salons «Coll» i «Menestral», celebrant-se balls lluidíssims.

Mercat de Pasqua.—El mercat de Pasqua se vegé com de costúm animadíssim.

Una gran gentada acudí a Torroella animant la vila fins a darrera hora.

Joaquim de Camps Arboix

ADVOCAT

CARRER DE LES BERNARDES, 2, 2on. — GIRONA

Presa de possessió.—Ha pres possessió del càrrec de mestre de Serra, nostre bon amic en Pantaleó Patiño.

Li desitgem moltes prosperitats en son nou càrrec.

Defunció.—Dies passats morí al Mas Jomba la nena Joaquina Romaguera de nou anys d'edat.

La defunció fou molt sentida i el seu enterrament fou una veritable manifestació de dol.

MERCAT DE TORROELLA

CELEBRT EL DÍA 16 ABRIL DE 1917

Blat	de 26 a 27 ptes. quartera
Civada.	de 11'00 a 12'00 « «
Ordi	de 14 a 15 « «
Faves	de 19'00 a 20'00 « «
Esparcet	de 18'00 a 19'00 « «
Favó	de 17'00 a 18'00 « «
Besses.	de 20'00 a 22'00 « «
Mongetes	de 44 a 47 « «
Mill	de 28'00 a 30'00 « «
Blat de moro	de 19'00 a 21'00 « «
Bestiar porquí	de 16'00 a 22'00 un
Oli	de 18' a 19' « el mallal
Ous	de 1'50 a 1'55 « dotzena
Gallines	de 10'00 a 12'00 « parell
Pollastres	de 5'00 a 8'00 « «
Anecs	de 6'00 a 7'00 « «
Cunills.	de 3'00 a 5'00 « «
Oques	de 5'00 a 7'00 « una
Patates	de 7'00 a 10'00 « quintá
Aufals	de 6'50 a 7'00 « «
Carbó vegetal	de 15'00 a 17'00 « càrrega
Tocinos grassos pes viu de	de 17'50 a 18'50 « arroba
Estelles	de 00'80 a 00'85 « quintá

EQUIVALENCIES: La quartera equival a 80 litres; la càrrega (pes) a 120 kilos; el quintá, a 40 kilos; l'arroba a 10 kilos; el mallal d'oli, a 11'200 kilos o 13'03 litres.

El mallal de ví, 13'48 litres.

Imp. de P. Ribas. — Palafrugell. — Teléfon 362

Representant a Torroella : D. Eduard Vinyas, Carrer de Sant Agustí